

Изазвај уторком, четвртом и суботом.

ПРЕДПЛАТА: ва Краљевину СХС
вјесечно Д 13; тровјесечно Д 40;
ва Италију вјесечно лира 6; по-
једини број 30 центевама. Огласи
по ценику. Поједвај број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.

Одговорни уредник: Шипро Ђакић.

Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, сриједа 13. јуна 1923.

Број 94.

Г О В О Р

G. NIKOLE P. PAŠIĆA U NARODNOJ SKUPŠTINI 7. JUNA 1923. GODINE.

Gospodo, dopustite da kažem nekoliko riječi ovom prilikom kad sam izazvan da govorim o stvarima, o kojima sam mislio da i ne govorim. Ovdje je g. predgovornik kazao ovo: da je centralizam propast i bolest a da je federacija spas, i da treba sačuvati tradicije, kakav se već stečene. Jeste, gospodo, mi patimo od tradicija, koje su na žalost stečene, ali ne u našoj slobodnoj državi, nego u tugim državama. (Pjesak i burno odobravanje). I te tradicije, koje su nam silom nametnute, koje su nam školama, koje su nam crkvama nametnute, mi moramo da rešimo u zajedničkoj bratskoj državi. Centralizam onakav, kakav se ovdje zamišlja, ne postoji. Naš Ustav ne stvara centralizam takav, kakav se želi predstaviti kao da je stvoren da se odavde zapoveda svima i svakome, a da moraju svi da slušaju. To nije, gospodo. Ne može biti centralizam kad sva braća dogju u jednu Skupštinu, zajedno viječaju i zajedno se dogovaraju kako treba da stvore i urede zajedno jednu bratsku državu, koja treba da postoji i koja je posle toliko vekova stvorena. Ne može da se kaže da centralizam kod nas postoji, kad mi imamo opštinsku samoupravu, kad imamo samoupravu okružnu, kad ima samoupravu oblasnih i kad pored toga, poslanici svih krajeva dolaze još u Skupštinu, koja se bira jednim opštim tajnim glasanjem. (Uzvi: Tako je!) To, gospodo, nije centralizam to je samo čuvanje jedinstva državnog, u odnosu na spoljnog neprijatelja. A što se tiče unutrašnje slobode, dato je da se lokalni zahtevi i lokalne potrebe zadovoljavaju u opštinama, pa dalje da se svršavaju u okruzima i u oblastima. Sve ono, što narod najviše interesira, što se njega najviše tiče, dato je da on upravlja samim sobom.

Što se tiče naše države prema inostranstvu, tu želimo centralizam; mi želimo da budemo jedna sila te da možemo neprijatelja da suzbijemo. (Pjesak i odobravanje.) Zašto tražimo ovakvo uređenje? Zato, gospodo, što ima mnogo čega što je ostalo od neprijatelja. Vi znate da je austrijska politika kvalifikovana ovako: podeli pa vladaj! (Uzvi: Tako je!) A šta to znači!

To znači da Hrvat treba da bude neprijatelj Srbina, Srbin da bude neprijatelj Hrvata, a Slovenac da bude neprijatelj Hrvata i neprijatelj Srbina. To je bila politika, koje se Austrija držala vekovima i ta njena politika, koja je držala razne narode, koja je mogla da ih zavagaja, ona je karakterisana time: zavadi pa vladaj raznim narodima i raznim vjerama. Dakle, gospodo, Austrija nije radila na sjedinjavanju ni na zbratimljenju našeg naroda, nego je radila na razdvajanju, ona je, vi znate iz istorije, kako je ona smatrala jednu religiju kako drugu a kako treću! Nije bilo u Austriji muslimana, ali kad je došlo do te služajnosti da joj je Berlinski Kongres dao da privremeno okupira Bosnu, ona je jedva dočekala da ima tri vjere i podijelila taj narod na tri vjere i dala im slobodu da se prema tim vjorama upravljavaju.

Zašto gospodo, kad je to

jedan isti narod,

jedan isti jezik i jedna ista krv? Zato, gospodo, da bi mogla da vlada po načelu: razdeli pa

vladaj! Mi smo, na žalost, to zaboravili, pa mislimo da smo stekli tradicije, koje treba čuvati više nego ovu našu državu! A kakve su to tradicije? To su tradicije da svaki ide svojoj kući, tradicije po kojima treba Srbija da se razdeli sa Hrvatskom. To su, kao što znate, nazvali Trojedincom. Zašto je to Trojedinica? Kad je došlo da se sporazumevaju, onda su tražili Dalmatinci, tražili su Hrvati da se sjedine, a oni su dali nešto pa nazvali Trojedinica, ali u samoj stvari nisu dali da se narod sjedini.

Dakle, gospodo, ne treba smatrati da su sve naše tradicije dobre. Ima i dobrih naših tradicija, a ima i slabosti koje su slovenske, koje dakle nisu stajale pod drugim uplivima, pod vjerama i stranom politikom. Naše su tradicije bile zajedničke i slovenske, ali su se promenile. Na žalost, kod nas su ostale samo one tradicije da se ne možemo brzo složiti, da ne možemo svi zajednički o jednome misliti i da primimo nešto i ako nismo svi saglasni. Mi smo protiv večine gospodo. I ta naša slovenska slabost rastrojila je Rusiju, ta slabost rastrojila je Poljsku, ta slabost rastrojila je Češku a i rastrojila i nas od Kosova pa sve dalje. (Pjesak i odobravanje).

Sa napretkom civilizacije, sa napretkom svijesti narodne, jedva smo se mi osjetili kao jedna cjelina i želimo da tu cjelinu uredimo i održimo, i da se povratimo na zdrave tradicije čisto slovenske, a ne na one tradicije, koje su neprijatelji želeli da održe kod nas.

Spremanje Oslobođenja.

Gospodo, ovdje je povedena riječ kako je trebalo da se ova država stvori. Kad je došlo vrijeme da smo se spremili, i da je nastala takva situacija u Evropi da možemo naše želje izvršiti a to je da oslobodimo našu braću u Južnoj Srbiji, onda smo vijećali kako ćemo da radimo i kojim ćemo putem da pogremo. Pa smo onda stali na gleđiste, da prvo treba da oslobodimo Kosovo i Južnu Srbiju, i kad to oslobodimo, onda da progie jedno 15, a može biti i 20 godina, da se naš narod preko Save i Dunava pripremi za ujedinjenje, da se malo suzbiju stare tradicije austrijske od našeg naroda, koji je ostao njihovom upravom, i da se ojača duh nacionalnosti, i da svi uvide, da ono što Austrija daje, da je to samo prividno, jer ona daje samo radi toga da se ljudi održavaju, i da ljudi dobro žive, a kad dogie pitanje nacionalno, onda nemaju nikakva prava nego imaju samo prava da ginu gdje im bude car Franja Josip kazao kuda će ginuti. Mi smo htjeli da se to malo ublaži i da se odgaji omladina, da se stvori javno mišljenje u tome pravcu, da nema spasa hrvatskom i slovenačkom plemenu ako se ne sjedini sa Srbijom. (Buran aplaus u centru.) I mi smo, gospodo, izvršili oslobođenje i ujedinjenje sa starom Srbijom. Tu je bilo dosta teško i tu je bio glavni i prvi neprijatelj Austro-Ugarska. Ona je prva kad smo mi ušli u u rat, zabranila, da idemo u novopazarski sandžak, pa je kazala: »Ako vi idete tamo mi ćemo vas napasti i ne damo vam da idete«. Pa je onda, gospodo, posle toga stavila svoje primedbe, da kad dogie ugovor o miru, da će ona tom prilikom da kaže kakva Srbija treba da

se stvori. I to je suzbijeno. Pa kad je došlo razgraničenje sa Bugarskom onda je bila određena granica, koja nije bila baš nacionalna, ali je bila nagjena pod uslovom i pretpostavkom da Bugarska dađe mnogo veću vojsku, i da ona treba da nas pomogne u Makedoniji i Staroj Srbiji, te da se oslobodimo. Šta je megjutim bilo? Bugarska se hvalila, a kad je došlo do rata ona je tu prošla vrlo rglavo, pa je došlo i do toga da Srbija, kojoj je ona trebala da da 100.000 ljudi, da je Srbija morala da šalje njoj vojsku u Jedrene. Kad je i to svršeno, onda je došlo do podjele teritorija. Kakva će podjela da bude? Bugari su, kad su tražili pomoć, kazali: »Ostvarujte onu liniju, koja je povučena i dajte ovo nama, a mi ćemo vas pomoći vojskom, pa ćemo se docnije pogoditi, a u slučaju ako se ne pogodimo, car je taj koji će presuditi«. Taj spor kao što vidite, imao je u slučaju nesporazuma da presudi ruski car. Šta je posle bilo? Bugari su poslali Austriju da nas napadnu iznenada i oni su je poslušali zato što je po nesreći onda bio u Bugarskoj jedan vladalac koji je bio austrijski oficir.

Posle tog došla je konferencija u Bukureštu i oni su ustali pa su tražili i nudili Rumuniji da će ona dobiti mnogo više ako se odvoji od nas, pa kad Rumunija nije na to pristala, onda su oni tražili da se ma kako sklopi neki savez da nas ne priznaju u ugovoru bukureškom.

I onda se Austrija obratila svima velikim silama da nam to kažu da ne priznaju taj ugovor dokle ga oni ne revidiraju. I šta je bilo? Bila je sreća naša što je u našem društvu bilo i njemački vladalaca: bio je njemački knez Hohenzolern u Bukureštu, bio je njemački zet u Atini. Ti prijatelji su učinili da se odloži rat. Tada su naši neprijatelji rekli: za sada neka se primi ovo kao što je, a docnije biće drugi rat, koji će to popraviti. I počeo je i taj drugi rat, koji su htjeli da to popravljaju. Ali u tome drugom ratu, baš ona država, koja je sve to radila protiv nas, ona je stradala i nje je nestalo sa mape. Pa šta je bilo posle? Mi smo odmah, čim smo bili napadnuti, videli da se radi o tome ili da ostanemo živi i onda ako ostanemo živi, mi moramo tu priliku upotrebiti da oslobodimo našu braću Hrvate i Slovence, ili ćemo svi propasti. I sreća je naša bila te smo imali uvjajavnosti da stećemo blagovremeno prijatelje, one u Evropi, koji su bili protivu prodiranja i jačanja Njemačke, i protivu osvajanja Austro-Ugarske na Balkanu. I što je bilo najglavnije za nas, bila je sreća što je Rusija onda bila jaka i snežna i što je htjela da ispuni zadatu riječ, da će osvetiti Bosnu i Hercegovinu, koja je ranije prevarom uzeta. I onda kad nam je Austro-Ugarska objavila rat Rusija je telegrafirala da se ona brine o nama i da neće dati da nas pregaze i unište. Njeno prijateljstvo i njeni interesi sa Francuskom učinili su da i Francuska stane uz nas, a prijateljstvo Rusije i Francuske povuklo je u Antantu i Englesku i onda je bila naša stvar tako reći riješena. Bar po mome mišljenju, bila je u sigurnim rukama.

Sada za vrijeme rata, šta da radimo? Mi smo stali na gledište i imali smo takvu politiku, da ovaj rat vodimo ili za opstanak i

ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca ili da ćemo propasti. I nismo htjeli nikakve druge ponude da primimo, koje su išle na to, da nas odvoje od naše braće Hrvata i od naše braće Slovenaca. (Burno pljeskanje). Kad se već vidjelo da će se stvoriti jedna nova situacija u Evropi, da će Srbija ostati, da će se uvećati i, ako se ide do kraja, sjediniti sa Hrvatima i Slovencima, onda smo pozvali našu braću, a to je Jugoslavenski Odbor, koga sam ja potpomogao da se stvori i kome sam ja otvorio vrata kod naših saveznika. (Burno pljeskanje) — da se s njime sporazumijemo kako ćemo da uredimo našu državu. Došli su na Krf izaslanici Odbora i onda smo vječitali baš o tome, kako i sa kojom većinom da se riješi naše ustavno uređenje. Ta su gospoda onda to pokrenula, i ja opet velim da ni jedan od nas nije pokrenuo to pitanje, pokrenuli su ga Hrvati: da li da se ujedinito u federaciju ili u jednu jedinstvenu državu. Ja sam onda kazao: možemo i u federaciju, a možemo što je prirodnije, i u jednu jedinstvenu državu, ali za federaciju treba prvo da se podijelimo: treba Hrvatima da budu za sebe, Slovencima za sebe, a Srbi za sebe, pa da onda povučemo granicu i pravimo federaciju. Ali kad smo počeli da povlačimo granicu, onda smo vidjeli da nas je sprečila Austrija, smela nas je njezina istorija. Ona nije dala da Hrvati budu sami za sebe, da Slovenci budu sami za sebe i da Srbi budu sami za sebe, nego se uvek bojala ako bi Srbi bili sami za sebe, Hrvati sami za sebe i Slovenci sami za sebe, da mogu da naprave kakvu bunu, da se približe i zajednički odupru neprijatelju, i tako je upropaste, i onda je ona tražila da posije naša sela u Hrvatskoj, a hrvatska kod nas a tako isto i slovenačka. I zato kad smo pogledali na kartu, vidjeli smo da ne može da se povuče granica i zato se i došlo do ovoga, da nam Slovenci kažu: pa možete se vi još i koje-kako razdijeliti sa Hrvatima, možete odijeliti Vojvodinu, Srijem, a Bosnu, ma da ima krajeva gdje jedni u druge po malo ulazite, ali kako ćemo se poslije razdijeliti mi, kako ćemo se mi razdijeliti sa Hrvatima? Vama je lako tu diobu izvršiti; vi ste pravoslavni i reći ćete, gdje su pravoslavni tamo su Srbi, a oni će reći: gdje su katolici tamo su Hrvati, ali kako ćemo se sporazumjeti mi i Hrvati, kad smo i jedni i drugi iste vjere i kad smo mi došli do samoga Zagreba, čak do Zagreba mi smo došli. I šta je onda bilo? Onda je Trinajestić kazao: to ne može da bude tako, jer ako mi Slovenci dogijemo do Zagreba a vi Srbi opet do Bosne, onda nema Hrvata. I šta je onda bilo? Onda se došlo do toga da treba da bude jedinstvena država: da je svaki u svojoj državi: ako na pr. Srbini pa živi u Ljubljani i kaže da je Srbini, onda neka je Srbini, a ako je Slovenac pa živi u Beogradu, neka ostane Slovenac. (Burno pljeskanje). Mi smo onda govorili da želimo da bude kao i u ranijoj našoj Kraljevini: kaže se na pr. Timočanci, Užičanci, Šumadinci itd. to su razna imena oblasna, ali svi su jedan isti narod i kad smo svi jedan isti narod, onda treba i jednu istu državu da imamo, jer govorimo jedan isti jezik. Kad bismo htjeli da se dijelimo, onda bi morali da učimo i druge jezike i da se ne miješamo jedan s drugim.

Sad je nastalo pitanje, šta će da bude i kako da se riješi Ustav, s kakvom većinom. Kad ste došli do toga da govorite o tome, onda ću i ja da kažem. Ja sam kazao da Srbini nije pitao kako ćemo to riješiti. On kaže: dajte da se prvo ujedinito, pa kako se živi u Srbiji tako ću živjeti i ja: ako žive u palati, onda u palati, a ako u kolibi, onda u kolibi, ali neću da pitam kako i na koji način da se ujedinito. Hrvati su kazali: mi

imamo neke autonomije, a Slovenci se nisu onda pozivali na autonomiju. (Smijeh).

Onda, gospodo, kad mi imamo Ustav, koji daje pravo svima građanima bez razlike, imamo najsvršeniji demokratski Ustav kakav je bio u Srbiji, i sada je samo u nekoliko izmijenjen, ali je u suštini ostao isti. A šta je bilo poslije? Poslije je bila primjedba ova: pa vjera pravoslavna je u vašem Ustavu vladajuća, državna, pa je znam ovo — pa ono. A mi smo odgovorili: za ljubav jedinstva mi hoćemo da to izbrisemo kako smo istrgnuli mnogo što šta iz Ustava.

Ali, gospodo, onda kakvom većinom da rešimo Ustav? Govorilo se ne znam ovako, ne znam onako, tražilo se u početku, ako jedna trećina neće, onda ne može da bude, dakle da budu dvije trećine. Tamo su računali, kako će da izagije ovo i ono, pa opet ne može, da se to nekako udesi. I onda šta je bilo? Onda je bilo, gospodo to, da se kaže: kvalifikovana većina, to znači da bude samo u nekoliko više od apsolutne većine. Tako je to, gospodo, bilo, tamo riješeno i tako je ta kvalifikovana većina tamo utvrđena. Nije na Krfu utvrđeno da se rješava sa dvije trećine. Kada se govorilo o Ustavu u Ustavotvornoj Skupštini, onda su na primjer neki Hrvati kazali — čast i poštenje Slovencima — ali onda su neki Hrvati bili i kazali: mi hoćemo da se riješi, na koliko nas bilo, s nama zajedno. Pa dobro, kažite kako će te vi, da li kao Poljaci kad jedan kaže: ja neću, onda da ne može da bude riješeno. Oni su kazali onda: ako nas bude tri do četiri samo koji nećemo sporazuma, onda ne može da bude država. Ja kažem: to je poljski prinjer, to mi ne možemo da primimo, mi ćemo da idemo. (Čuje se: To je Stara Poljska). Pa da, da stara Poljska. Većina je tako sastavljena za Ustav i mi smo imali većinu, sa nama su bila gospoda od slovenačke kmetijske partije i oni su htjeli da glasuju, pa su onda glasali demokratski, pa su zatim glasali muslimani za Ustav, a zemljoradnici su onda odustali, te se tako malo poremetilo. Ali svakojako za Ustav je bila većina i to viša od apsolutne većine a to je kvalifikovana većina. E sad, gospodo, gospodin nema pravo kad se poziva, da je trebala biti kvalifikovana većina, pa ako ne bi bila kvalifikovana većina, to onda ne možemo da budemo država. Jer, bila je kvalifikovana većina. Ali ne može se tražiti da baš svaka partija pristane i kada se sporazumimo onda može da bude država, ako ona kaže da se ne možemo sporazumjeti onda neće da bude država. Tako se time tjera u skrajnost ali taj put ne bi odveo ni stvaranju ni jačanju države. (Svršice se).

Revolucija u Bugarskoj.

U subotu poslije podne u Sofiji je izvedena revolucija, koja se spremala od dulje vremena. Odmah nakon izbora u Bugarskoj vidjelo se da je opozicija vrlo jaka. Uza sve to što je Stambolijski izradio izborni zakon u svoju korist opozicija je dobila 450.000, a Stambolijski 500.000 glasova.

Crni blok, koji sačinjava opozicija, a glavni su mu vogje makedonstvujući i pensionirani aktivni oficiri, spremala se i organizirala da jednog dana preuzme vlast u svoje ruke. I kad se pokazalo zgodno vrijeme, kad su bili spremni, oni su ušli u Sofiju i Plovdiv, dva glavna grada Bugarske, zauzeli ih i proglasili novu vladu. Nova je vlada bila sastavljena već od prije i za nju je znao i sam kralj Boris, koji je inače stajao u vezi sa crnim blokom.

Nezna se što će učiniti Stambolijski, koji se nalazi izvan Sofije. Po jednim vijestima on organizira seljake i sprema otpor. U to se može malo vjerovati, a pogotovo u uspjeh takove akcije, jer nova vlada ima oko 30.000 dobro naučenih komita, preko 20.000 oficira, a još k tome sakuplja dobrovoljce. Osim toga su u njenim rukama svi vojnički objekti.

Svima organizacijama Nar. Rad. Stranke.

Poslanički Klub Narodne Radikalne Stranke na svojoj sjednici od 26. maja o. g. riješio je, da se izvrši reorganizacija Narodne Radikalne Stranke u cijeloj zemlji. Reorganizacijom rukovodiće Poslanički Klub preko Glavnog Sekretarijata Narodne Radikalne Stranke, preko koga će ići i cjelokupna prepiska.

Stoga se preporučuje svima Okružnim i Sreskim Organizacijama, da pristupe odmah reorganizaciji sivju Mjesnih Odbora Narodne Radikalne Stranke u cijeloj zemlji, koja se ima svršiti do 1. augusta 1923. god. Poslije toga, do 15. augusta imaju se reorganizirati svi Sreski Odbori, a do 1. septembra 1923. god. izvršice se konstituisanje Okružnih Odbora. Imena svih časnika Narodne Radikalne Stranke, odbori imaju odmah dostaviti Glavnom Sekretarijatu Narodne Radikalne Stranke - Beograd - Skupština, preko glavnog sekretara g. dra. Voj. Janića.

Detaljna uputstva o reorganizaciji dobiće svi Sreski i Okružni Odbori u najkraćem vremenu od Sekretarijata.

Beograd, 1. juna 1923.

Декларација нове полске владе.

Нова полска влада, којој стоји на челу председник Витос, приказала се парламенту са декларацијом. У њој истиче, да ће се ослањати на полску већину у парламенту, да не мисли са мањином поступати шовинистички, да неће дозвољавати никакве организације, које би хтеле рјешавати политичке проблеме насилним средствима. У погледу спољне политике влада ће остати вјерна начелу да су савезници побједом над централним државама појложили темељ Полској. Односи Полске са западном демократијом, а особито са Француском појачали су се, што доказује ненадани долазак маршала Фоша. Са задовољством констатује, како се лијепо развијају односи са Енглеском. Влада има на уму опасности за Полску и за то је склопила савез са Румунијом, који се допуњује са наслоном на Чехословачку и Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. Прошле године склопила је са њима Полска трговинске везе и у будућности су на реду нови споразуми, јер су њи интереси истоветни. Гледе Русије најављује, да она не испуњује своје обвезе и да онемогућава узуржавање нормалних односа у политичком и привредном животу.

Председник нове владе Cankov izjavio je, da je taj preokret unutrašnja stvar Bugarske i da nova vlada zastupa stanovište održanje mira sa svim susjedima i izvršenje svih mirovnih ugovora. On je onda posjetio našeg poslanika i izjavio mu miroljubivost nove vlade.

Ovo stanje u Bugarskoj izazvalo je opravdanu zabrinutost kod naše vlade, te je o tome više puta raspravljao ministarski savjet, a Nj. V. Kralj pozvan je hitno u Beograd. Ministar dr. Ninčić izjavio je u Skupštini, da treba mirno sačekati daljnji razvoj događaja u Bugarskoj. U slučaju pak da bi Bugarska pokušala povrijediti nejski ugovor, onda bi naša Kraljevina istupila i u tom našla potporu kod svih prijatelja i saveznika.

Iz Bugarske nema tačnih vijesti, te je prema tome teško reći što se tamo sve zbiva. Svakako nije isključeno da dogje i do građanskoga rata.

Naš ministar vojni je izjavio, da je naša granica osigurana i da mi imamo dosta vojske pod puškom, koja bi mogla do potrebe umarširati u Bugarsku. O kakvoj mobilizaciji kod nas nema ni govora.

Ovi događaji u Bugarskoj potisnuli su u pozadinu sve druge događaje.

Домаће вијести. Brzojavne i telefonske vijesti.

Godišnjica oslobođenja. Jučer je Šibenik proslavio drugu godišnjicu svoga oslobođenja. Grad je bio iskičen, ali ne onako kako je morao biti. Dvije godine su minule, da su u Šibenik doletjeli Beli Orlovi i nad njim raskrtili svoja krila. Dvije su godine što je Šibenik osjetio slobodu. I u ove dvije godine mnogo se je promijenilo u Šibeniku. Nestalo je onoga oduševljenja kad se i Šibenik prisajedinio našoj velikoj domovini, sietne stranačke strasti pobrkale su pojmove, kolovogije iz onih žalosnih i sramnih dana 1914. opet su oživjeli i počeli igrati neku ulogu. Ubrzo su zaboravljena sva ona tlačenja, sva ona nasilja tugijskoga gospodstva, kad narod nije smio ni da govori glasno svojim jezikom, ni da pjeva svoje pjesme, kad je bio bespravno roblje. Na sve se to zaboravilo.... Ali uza sve to u Šibeniku ima još onih, ima ih dosta, koji znaju cijeniti onaj veliki dan kad se i Šibenik prisajedinio Majci Domovini, kad je i Šibeniku granula sloboda. Ono oduševljenje, koje je vladalo u Šibeniku ovih dana 1921. godine, treba da se opet povрати, ona vjera i onaj zavjet treba opet da oživi. I kad bude tako, onda će se gledati posve drukčije na naše stvari i na našu budućnost. Ako iko to Šibenik i Dalmacija trebaju jednu jaku, jedinstvenu domovinu, jer neprijatelj još vreba na ove obale....

Vidovna. Prema pripremapa, koje je poduzeo odbor za proslavu Vidovdana kod crkve Lazarice na našem Dalmatinskom Kosovu, ovogodišnja proslava biće jedna od najljepših i najveličanstvenijih poslije oslobođenja.

Slet šibenske sokolske župe. Na 29. juna, priređuje šibenska sokolska župa slet u Preko. Već su poduzete sve pripreme za ovaj slet, koji će biti jedan od najljepših u posljednje vrijeme. Iz Šibenika polazi u Preko posebni parobrod. Takogjer će ovom izletu učestvovati i Soko sa Rijeke Sušaka.

Lične vijesti. Dr. Uroš Desnica, narodni poslanik, na prolasku iz Beograda u Obrovac, zaustavio se u Šibeniku. Takogjer je došao u Šibenik i dr. Mate Drinković, nar. poslanik.

Imenovanje. Kako čitamo u „Dalmatinskom Glasniku“ dra. Ivu Krstelja imenovao je ministar pravde za pravozastupnika pri Prvostepenom Sudu za grad Beograd.

U pažnju učenicima srednjih škola. Zakonom je zabranjeno da učenici srednjih škola stupe u članstvo udruženja političkog karaktera. Stoga se objavljuje svima radi znanja: da će biti isključeni iz srednjih škola svi oni učenici koji budu stupili u udruženje političke prirode, pa i u udruženja kao što su Orjuna, Srnao, Hanao i t. d. Ovom zakonu se gjaci imaju pokoravati i za vrijeme velikog raspusta.

Obučavanje vojnika pismenosti. Ministarstvo Prosvjete izdalo je nalog pokrajinskim upravama, školskim nadzornicima i upravnicima osnovnih škola, da u mjestima gdje postoje vojni garnizoni, u sporazumu sa njihovim komandantima, obrazuju tečaj za nepismene vojnike. Obuku vojnika vršiće učitelji osnovnih škola, koje će odrediti upravni škola ili školski nadzornici u sporazumu sa komandantima. Na ime nagrade za obučavanje vojnika, učitelji će dobiti 40 dinara od svakog dobro obučenog vojnika. Početak tečaja i vrijeme predavanja određiće komandanti u saglasnosti sa školskim vlastima.

Nabavka benzina. Direkcija pošta i telegrafa održaće 15. juna o. g. ofertalnu licitaciju za nabavku od 10 000 kg. benzina za automašću. Uslovi i pobliža obavještenja mogu se dobiti u ekonomnom odjeljenju direkcije pošta i telegrafa u Splitu — Smodlakina ulica.

Gragjanski rat u Bugarskoj.

Strah oružane intervencije Kraljevine SHS.

SOFIJA, 13. Prema vijestima, koje stižu, u unutrašnjosti bjesci veliki gragjanski rat. Sa svih strana javljaju se sukobi i krvave borbe izmegju četa nove vlade i Stambolijskijevih seljaka. Seljaci su digli ustanak kod Plevne, Plovidva i Haškova, u sjevernoj i istočnoj Bugarskoj te cijeloj Rumciji. Na čelu ustanka stoji sam Stambolijski, koji nije okoljen, nego je nasuprot gospodar Rumenije i cijele istočne Bugarske. Stambolijski odbija i dalje sa uspjehom navale vladinih četa, pa se govori, da će do skora krenuti i na Sofiju.

BEOGRAD, 13. Stambolijskijev poslanik Popov organizovao je seljake u Slaticama, 60 kilometara sjeveroistočno od Sofije. Njemu je uspjele, da vladine čete baci 30 kilometara natrag. Pred gradom Šumen vodi se ogorčena borba izmegju revolucionarnih četa i pristaša Stambolijskoga. Poznati komitski vojvoda Brlo naznačen je za Stambolijskijeva progonitelja. Vrhovni šef komita Todor Aleksandrov igra danas u Bugarskoj ulogu diktatora. U Sofiji vlada velika uzrujanost pred vijestu, da će Kraljevina SHS. intervenirati, da se osveti za nanešeni napadaj 1915. godine. Radi toga se čine velike pripreme, da se onemogući prelaz naše vojske u Bugarsku. Bugarska vlada, koja ima sada 60 000 ljudi pod oružjem, šalje ih u potjeru za Stambolijskim.

Shvaćanje situacije u Beogradu.

BEOGRAD, 12. Juna. Ovdje se i nadalje sa uzrujanom napetosti očekuju nove vijesti iz Bugarske. Javno mnijenje nakon dugoga vremena opet je složno u tome, da naša vlada treba u ovom slučaju biti što energičnija, jer postoji opasnost, da bugarska vlada neće poštivati ustanove

Za „Prosvetin Konvikt“. U Obrovcu na svadbi kapetana Stojana Živulovića i Olge rogi. Urukalo skupilo se za „Prosvetin Konvikt“ 1020 dinara i to: Braća Urukalo 330, Antun Lučev 110, Frano Grubišić 110, Dr. M. Kožul 110, proto Kosto Krstanović 110 i Š. Čakić 110, ppuk. Aćim 50, Petar Iljadica 40, Darinka Kluić 30, Jovanka Vujinović 20.

Orarij u apotekama. Na temelju § 8. 18. decembra 1906. L. D. br. 5. 1907., a u smislu ovlaštenja Ministarstva Narodnog Zdravlja 9. oktobra 1922. A. P. br. 35486, niže potpisani apotekari šibenički obznanjaju, da od 1. juna 1923. apoteke se redovito otvaraju u 8 sati, a zatvaraju u 9 sati, samo za razdoblje od 1. maja do 30. septembra zatvarat će se u 13 i po a otvarati u 15 i konačno zatvarati u 20 sati. Nedjeljom i na dan Božića apoteke će biti cijeli dan zatvorene izuzevi dežurne, dočim će se na sljedeće zapovjedne blag dane zatvarati u 13 sati: Nova God. 1. I., Tri Kralja 6. I., 2. II., Uskrсни ponedjeljak, Uzašašće, Duhovni ponedjeljak, Tjelovo, Vidovdan 28. VI., Sv. Petar i Pavao 29. VI., Gospa Vel. 15. VIII., Gospa Mala 8. IX., Svi Sveti 1. XI. Ujedinjenje 1. XII. i drugi dan Božića. — Beroš Vilko, Milošević Božo, Montana Ljubomir, Hekarnici.

Prodaje se kuća u Varošu sa lijepim dvorištem i vrtom na lijepom položaju. Obratiti se na Novu Stampariju. 1—4

O GLAS.

Dana 28. tek. mjes. u 11 sati pr. p. biće u poljudskoj luci u Splitu javna dražba parobroda «Cement» koji leži djelomično pod vodom vlasništvo g. Bonaventura Parića. Parobrod ima tonaže brutto 204 register tona, a netto 100. Procijenjen je sa Din. 125 000. Zapisnici procjene mogu se pregledati kod Kr. Kot. Suda u Splitu za vrijeme uredovnih sati. 1—2

neuilskog ugovora. Ovo nalazi potvrdu u svim depešama koje su stigle tokom današnjeg dana iz Bugarske, a koje kažu, da revolucionarna vlada mobilizuje. Isto tako čitava beogradska štampa traži što energičniju zaštitu naših interesa, jer glavni štabovi makedonstvujućih koji su bitni učesnici u sadašnjoj revoluciji — nalaze se tik naše granice. Vijesti koje stižu u Beograd počinju pomalo izlaziti iz dosadanje kontradikcije. Danas je jasno da Stambolijski usprkos vijestima što ih lansira revolucionarna vlada nije uhvaćen, već da kreće na Sofiju sa dobro naoružanim seljačkim masama. Prema vijestima koje su stigle ovamo danas po podne izmegju Solje i Petriča bije se ogorčena borba izmegju revolucionarnih četa podpomognutih sa makedonstvujućima i Stambolijskijevim seljacima. U bugarskom poslantu vlada velika zabuna, i ne može dati nikakove točnije podatke od dogagajajima. U parlamentarnim krugovima postoji saglasnost u naziranju situacije, da je državnim udarom u Bugarskoj ugrožen mir na Balkanu. Važna je pojava što kod većine poslanika bez razlike partije prevladava uvjerenje, da u slučaju povrede neuilskog ugovora mobilizovanjem raspuštenih bugarskih četa, treba da naša država provede intervenciju u Bugarskoj, kako bi se zaštitili naši interesi.

Kralj u Beogradu.

BEOGRAD, 13. Jučer u jutro stiga je posebnim vozom Њ. В. Kralj. Na staciji su ga дочекали ministri. Odmah čim je Kralj ušao u Dvor bili su primljeni Pašić i dr. Ninčić u audijenciju.

Važne sjednice u Beogradu.

BEOGRAD, 13. Jučer poslije podne bili su kod Kralja Pašić, Ninčić i ministar vojni Pešić. Govorilo se o staњу u Bugarskoj i o staњу naše vojske. Ministri su izjavili novinarijama, da su sa Kraljem raspravljali puna četiri sata o posljednjim događajima i staњу u Bugarskoj, te o demaršu Male Antante. Naša vlada će, kad primi odgovor velikih sila, nastupiti svojom vojskom.

Na sinoćnjoj sjednici ministarskog savjeta Ninčić je podnio izvještaј o događajima u Bugarskoj. O odlukama i mjerama naše vlade teško je što saznati, jer su članovi vlade odlučili, da se stvar drži u velikoj tajnosti. Баш се ради тога мисли, да су подузете важне мјере. Расправљало се и о случају да Стамболијски пређе у нашу земљу али Румуњску те затражи службено оружану интервенцију наше Краљевине.

Демарш Велике и Мале Антанте.

BEOGRAD, 13. U diplomatskim krugovima Велике и Мале Антанте већ су предузети кораци за демарш у Софију. Bugarska je pojačano резервних официра i мобилизацијом приредила немски уговор на ће велике силе тражити гаранцију, да се томе стању стано на крај. Jučer poslije podne upućene су представке са стране Мале Антанте великим силама, у сврху да потпомогну акцију у Софији. Мисли се, да ће Француска показати прва своју солидарност, а Чехословачка се већ изјавила.

Александар предсједник нове владе?

BEOGRAD, 13. Олет се проносе вијести, да је на мјесто Цанкова дошао за предсједника владе Тодор Александаров, познати вођа мakedонствујућих.

Тајна мобилизација Мађарске.

BEOGRAD, 13. Још у току прошле недеље у Мађарској је vareна тајна реирутација трију годишта и то: 1900., 1901. и 1902. Све се држи и ради тајно да то не би опазила контролна комисија. Последње вијести јављају из Мађарске, да мађарска влада сладе оружје на нашу границу, те да га тамо дијели међу мађарским становништвом.

Наши дописи.

Дубровник, 7. јуна.

(II. Слет мостарске жупе). Рад око припрема за II. соколски слет жупе Мостар у Дубровнику на Видовдан под покровитељством нашега увишенога Краља Александра I у највећем је развоју. Основана је главна слетска канцеларија, у којој се живо ради. Огромни рад, који има до слета да се обави, подијељен је у осам одбора, те се предједници свију одбора састају сваки дан ради информације и упуте у главној слетској канцеларији, коју лично води старјешина жупе брат Чедо Миљинић и старјешина Сокола у Дубровнику брат др. Луко Дрежић. На овоме слету учествоваће уз сва соколска друштва из жупе Мостар, која обухваћа: цијелу Херцеговину, јужну Далмацију, Боку и Црну Гору, у већем броју и храбра наша војска. Позивају се сви пријатељи Соколства, државног и народног јединства, да се припремају и да дођу на овај величанствени соколски жупски слет, који ће по свом опсегу и значењу надмашиати све досадашње наше слетове.

Вијести.

Краљ за сурдуличку коствурицу. У име Краљеве издато је из његове благајне 50.000 динара на име његовог личног прилога за довршење анамните сурдуличке коствурице. У исто вријеме издато је из фонда почившег Краља Петра толика иста сума, од 50.000 динара, за исту сврху.

Поклон инвалида своје Краљу. Инвалиди у Земуну приредили су један свој поклон Краљу. Тај је поклон уметничка израда једнога дрвета које симболије цијели живот Краља Петра, од времена његових младеначких устанака у Босни и Херцеговини, па све до обнове и ослобођења државе 1918. године. Сваки период живота има своје особито знамење, своју карактеристику. Сва та знамења висе о централном стаблу, које је високо око пола метра. Ово је дјело израдио г. Алек. Сандо, инвалид.

Веселе, које стоји 200.000 динара! Неки Никола Тот, богати сељак, у Сенти, на свечан начин прославио је годишњицу свога брака, који по начину како је прослављен, изгледа да је врло срећан. На прославу је позвао све католичке свећенике из Сенте, који су осветили велики крст од камена, подигнут за успомену његовог вјенчања. Као госте позвао је све представнике општине и 1000 грађана из Сенте. Да погости своје многобројне госте, Никола је заклао 2 вола, 23 јагњаци, 6 телаци, 12 свиња и 200 кокошију. Колико се потрошило вина и какво је расположење било, најбоље показује новац, који је славеник потрошио, јер јављају из Сенте, да га је прослава коштала 200.000 динара.

Колико има у нашој држави шума? Цјелокупно земљиште обрасло шумом у нашој држави износи седам и по милиона хектара, од којих отпада на поједине земље: Босна и Херцеговина 2.500.000 хект., Србија 1.500.000, Хрватска и Славонија 1.500.000, Јужна Србија 680.000, Далмација 380.000.

Манастир Острог изгорио. Гласовити манастир Острог код Никшића у Црној Гори, камо је народ долазио на поклоњење моштима св. Василија Острошког, леку ноћ је изгорио. Ватра се појавила у одјелењу за путнике и захватила калуђерске ћелије, те је пламен све уништио. Камење у андovima се у ватри претворило у креч. Пећина, у којој су почивале свечеве мошти остала је неповређена.

Prva jugoslavenska tvornica žaluzija, roleta, drvenih i čeličnih kapaka

B. SKRBIĆ nasljednici **BRAČA VIDAČKOVIĆ**

Telefoni: 4-92, 23-19. Ilica 40. ZAGREB Ilica 40. 4-92, 23-19.

Osnovana 1889.

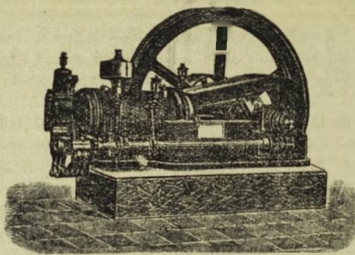
Izrađuje sve vrste roleta kao: čelične, drvene, platnene, pletene, rešetke, sunčane plahte i sve djelove za iste.

Zahtjevaјte cjenike i proračune.

— Tražimo zastupnike. —

TEHNIČKI URED OSKAR KRAUS

TRST - Via S. Nicolò 4/II.

Cijene u dinarima. - Informacije i proračuni besplatno.

Opskrbljuje kroz najkraće vrijeme sa motorima na naftu i benzin, motorima DIESEL, električnim motorima i dinamima, motorima za brodove i jedrenjače, kompletni namještaj za tvornice tjestenine, mline, sprave za tištenje maslina, za mehaničke i drvodjelske radione i sve ostale vrste mašinerija s tehničkim namještajem.

JOSIP JADRONJA ŠIBENIK

Agencija ovlaštena od Ministarstva za Socijalnu Politiku. - Otpremanje putnika u Ameriku sa najbržim parobrodima svijeta.

— ODLAZAK IZ ŠIBENIKA SVAKIH 8 DANA —

PREVOZNA CIJENA:

Benova-Buenos Aires Tal. lira 700—

Šibenik-Buenos Aires L. šterl. 13-10

Za sve daljnje upute kao i za vozne karte obratite se

Agenciji Jadronja - Šibenik.

НОВА ШТАМПАРИЈА - Шибеник

Штампарија је снабђена свим модерним ћирилским и латинским писменима, те врским стројевима на електрични погон. — Прима на израду све званичне, трговачке и парохијалне тисканице, те остале радње спадајуће у графичку струку. - Складиште свих тисканица за српске православне цркве и парохијска авања.

РАДЊЕ СЕ ИЗВРШУЈУ БРЗО И ТОЧНО.

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“